

Tekenen in de tijd 171

30 oktober-5 november 2022

Erik Borgman sprak afgelopen week bij de presentatie van een verhelderend en aanstekelijk boek over het dagelijks bidden van de getijden. Op verschillende plaatsen wordt deze vorm van bidden opnieuw ontdekt, maar wat gebeurt er dan eigenlijk? Een getuigenis uit eigen ervaring.

Afgelopen maandag, 24 oktober, sprak ik in Den Haag bij de presentatie van de Nederlandse vertaling van een boek van de Engelse baptistenpredikant Ian Stackhouse getiteld *The Day Is Yours*. Het boek gaat over het getijdengebed en is vertaald door de mensen achter het Haagse project De Zinnen. De Zinnen noemt zichzelf op de website 'een modern katholiek netwerk midden in de samenleving' dat 'met beide benen op de grond' open staat 'voor het grotere verhaal waarin we zijn opgenomen'. Verder valt er onder meer te lezen: 'We geloven in de zinnen die ons leiden, het leven, de goede wil van zo veel verschillende mensen. We geloven in navolging van die ene unieke mens van God, Jezus van Nazareth.' De Zinnen is een van de projecten die betrokken zijn bij het landelijke Space for Grace-programma dat vernieuwende projecten in de Rooms-Katholieke Kerk wil versterken en bij elkaar wil brengen. De Zinnen probeert net als het Huis van Dominicus nieuwe vormen van kerkzijn te ontdekken en stuitte daarbij, net als wij, op het belang van regelmatig gebed. Dit leidde tot de vertaling van het boek van Stackhouse, dat in het Nederlands de titel kreeg: *De dag is van Jou*.

De aandacht van sommigen van ons werd op het boek van Ian Stackhouse gevestigd doordat Timothy Radcliffe het noemt in zijn boek *Alive in God* (2019; Nederlandse vertaling *Leven in volheid*, 2021). Radcliffe spreekt tot Stackhouse's eigen verbijstering van 'het beste boek van het getijdengebed dat ik ken'. Ook ik was verbaasd dat een broeder dominicaan, die het grootste deel van zijn leven de getijden gebeden heeft, naar een boek van een baptist verwees om duidelijk te maken wat dagelijks gebed betekent. Stackhouse maakt volgens Radcliffe als geen ander duidelijk dat dagelijks gebed niet zomaar een activiteit is, maar het gevoel en de ordening van je dagen verandert.

Ian Stackhouse schreef inderdaad niet zozeer een boek over hoe je moet bidden – daarvoor zijn betere boeken beschikbaar – maar hij vertelt zijn lezer over de mogelijke effecten als de dagelijkse activiteiten worden verweven met gebed. Deze vervlochtenheid maakt het gebed tot iets dat de diepte en de betekenis in het leven aan het licht brengt. Het ochtend-, avond- en nachtgebed maakt ons opnieuw tot subjecten van ons eigen leven, stelt Stackhouse zelf, een leven dat zo vaak wordt ontvreemd door de druk van het werk, verstrooid raakt door sociale verplichtingen en dat wij versnipperen door mediaverslaving en de wil altijd en overal te weten wat er gaande is. De titel lijkt opzettelijk dubbelzinnig. Deze suggereert dat wij door onze dagen aan God op te dragen – de dag is van Hem – weer de baas worden over onze tijd en dat de dag opnieuw van ons wordt. Hij wordt toegewijd aan ons welzijn en het goede leven in plaats van aan verplichte taken of zelfopgelegde routines en plichten.

Hier begint bij mij toch een kleine aarzeling. Wordt hier niet teveel verondersteld dat iedereen zijn eigen leven kan inrichten en een betekenisvolle, zij het veeleisende baan heeft? Wordt het gebed hier toch niet iets te veel in dienst gesteld van het eigen welbevinden? Ik denk aan de man die ik ooit in de vroege ochtend op het vliegveld zag. Ik wachtte op een vlucht en hij dweilde vloeren en nam tafels af. Toen

hij blijkbaar even pauze had, ging hij aan een van de tafels zitten, haalde zijn Bijbel uit zijn zak en begon te lezen en te bidden. Het maakte zijn dagen vast niet minder tot een aaneenschakeling van routineklussen: steeds opnieuw dezelfde vloeren dweilen en dezelfde tafels afnemen. Waarschijnlijk werd hem regelmatig gezegd dat hij moest doorwerken of anders zijn baan kon verliezen, want Schiphol heeft terecht een slechte reputatie met betrekking tot de behandeling van zijn personeel. De dag was kortom beslist niet de zijne, maar hij herinnerde zichzelf eraan dat uiteindelijk de dag is 'die de Heer heeft gemaakt' (Psalm 118,24) en dat hij gemaakt was naar het beeld van God, ook al was hij gedwongen te leven alsof hij een slaaf was. De dag wordt hem niet teruggegeven, hij wordt hersteld tot zijn ware essentie: beeld en gelijkenis van God. Hij verlangt zo hartstochtelijk naar het herstel en de verlossing van de wereld en zijn eigen leven, dat hij elk vrij moment aan dit verlangen wijdt.

Komende maand ontvangt de Israëlische schrijver David Grossman de Erasmusprijs. In een interview met het weekblad *De Groene* (20 okt. 2022) spreekt hij over schrijverschap op een manier die mij helpt te begrijpen wat het betekent om te bidden. 'Ik heb de plaats gevonden', zegt Grossman, 'waar ik tegelijkertijd in de uiterste vitaliteit van het leven en in de totale duisternis van het niets, de dood, kan zijn, namelijk door proza of poëzie te schrijven, of muziek te maken.' Waaraan hij toevoegt: "In totale onderwerping", dat wil zeggen: door niet de leiding te nemen, maar volledig in dienst te staan van wat erom vraagt te worden verwoord. Ik denk dat ik kan zeggen dat ik deze plaats van tegelijkertijd verkeren in de uiterste vitaliteit van het leven en in de totale duisternis van het niets, heb gevonden in gebed en meditatie, inclusief de intellectuele meditatie van de theologische studie, die geacht wordt kenmerkend te zijn voor de dominicaanse spiritualiteit. 'Ik geloof', zegt Grossman elders in hetzelfde interview,

dat wij, schrijvers, samen een ongrijpbaar spinnenweb kunnen weven dat een enorme kracht heeft, een wereldveranderende en wereldscheppende kracht, de kracht om de stommen te laten spreken en de kracht die de Joden *tikkun ha olam* noemen, het herstel van de wereld.

Dit drukt heel adequaat uit hoe volgens mij ook bidden begrepen moet worden: als deelname aan het werk van de verlossing en het meeweven van een ongrijpbaar web van wereldveranderende en wereldscheppende kracht. Bidden is deelnemen aan het herstellen van onze rommelige wereld en chaotische levens, niet tot orde, maar tot onderdelen van een wereld die definitief bezig is verlost te worden.

Bidden is ons openstellen, onze dagen, ons leven, ons zelf. Niet alleen onze dagen zijn dan weer van ons en van God, wij zijn dan zelf weer van God, zelfs als onze dagen het niet zijn. Het zou de titel kunnen zijn van een nieuw boek over gebed: 'Wij worden van U, dag aan dag'. Steeds weer, steeds meer.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus

Ian Stackhouse, *De dag is van Jou: Langzame spiritualiteit in een snel bewegende wereld*, Den Haag: De Zinnen 2022. Het boek kost € 12,50 (plus € 2,95 portokosten) via info@dezinnen.nl. Ook verkrijgbaar via de boekhandel en de websites van Bruna en Berne Media.

De Engelse tekst van mijn verhaal bij de presentatie is hier te downloaden:

[https://www.dezinnen.nl/uploads/source/stackhouse_co-referaat -
_opgemaakt_erik_24okt22.pdf](https://www.dezinnen.nl/uploads/source/stackhouse_co-referaat_-_opgemaakt_erik_24okt22.pdf)

De lezing van Ian Stackhouse bij de presentatie van de vertaling, vijftien jaar na de eerste Engelse editie, is hier te downloaden:

[https://www.dezinnen.nl/uploads/source/the_day_is_yours_fifteen_years_on-
1_lezing_ian_stackhouse_24okt22.pdf](https://www.dezinnen.nl/uploads/source/the_day_is_yours_fifteen_years_on-1_lezing_ian_stackhouse_24okt22.pdf)